

כמותן ממש?!

ומתרת הגמרא: **אמר רבי אמי**: לעולם, אפשר לצמצם ולעשות את הרווח כשיעור השיפודים ממש, ומכל מקום משנתנו מדברת כשלא צמצם, אלא **במעדיף**, שבמתכוון עשה את הרווח בין השיפודים רחב מעט ממקום השיפודים עצמם. ומה ששינוי שהיה הרווח "כמותן", היינו, כשיעור השיפודים ב"נכנס ויוצא", ולא בצמצום.⁽²⁸⁶⁾ וכל זה, למאן דאמר שפרוץ כעומד פסול. אבל מי שמכשיר בפרוץ כעומד מעמיד את משנתנו כפשוטה, שהרווח כמותן הוא בצמצום.

רבא אמר לתרץ באופן אחר את הקושיא על רב הונא בריה דרב יהושע ממשנתנו:

אפילו תימא, תאמר לפרש משנתנו **בשאיין מעדיף**, ו"כמותן" היינו, כמותן ממש, יש לפרש משנתנו באופן שאינו נותן את הסכך הכשר לצידו של הסכך הפסול ברווח שבין השיפודים,

אלא, **אם היו** השיפודים או ארוכות המיטה **נתונים** על הסוכה **שתי** [לאורכה], הרי הוא **נותן** את הסכך הכשר **ערב** [לרוחבה]. והיינו, שמניח את ראשי הקנים על

ובמשנתנו מבואר, שגם אם היה הסכך הכשר שווה בשיעורו לסכך הפסול הסוכה כשרה, ודלא כרב הונא בריה דרב יהושע, המצריך שירבה העומד על הפרוץ.⁽²⁸⁵⁾

אמר לך רב הונא בריה דרב יהושע: אין כוונת המשנה להתיר כשהיה העומד כפרוץ. כי **מאי**, מהו זה שאמרה המשנה "אם יש רווח ביניהם כמותן"? לא כמותן ממש, אלא **בנכנס ויוצא**. שהיה הרווח ביניהם גדול דיו, כדי שיהיו שיפודים או ארוכות המיטה יכולים ליכנס ולצאת באותו אור שבין השיפודים בקלות וברוח, ונמצא שאותו אור רחב מעט ממקום השיפודים. ולכן, כשנתן סכך כשר באותו מקום, מרובה אותו הסכך מן השיפודים, ונמצא העומד מרובה על הפרוץ, וכשר לכולי עלמא.

וסברה הגמרא שהמתרץ תירץ כך משום ש"כמותן" משמעו "נכנס ויוצא", ולא "כמותן" ממש, לפי שאין דרך העולם לצמצם השיעורים בדיוק.

ב-טו ולפיכך תמהה הגמרא: **והא**, הרי אפשר לצמצם ולכוון שיהיה הרווח בין השיפודין שווה לרוחב השיפודין ממש, ומנין פשוט לו לתרצן שבכל מקום שנוקטת המשנה לשון "כמותן" אין כוונתה לומר שהיה הרווח

דרב יהושע מודה שדי במחצה על מחצה?! ועיין ילקוט מפרשים.

286. התוספות לא ניחא להו בפירוש רש"י [שפירש לפי גרסתו "והא אפשר לצמצם"], ופירשו לפי דרכו: דלעולם "כמותן" היינו, שהיה הרווח בין השיפודין כמותן ממש, והרבה בסכך כשר עד שהיה מכסה מעט את השיפודים,

285. הקשה הפני יהושע: במסכת ערובין [טו ב] מבואר, שטעמו של רב הונא בריה דרב יהושע, הוא משום דהכי אגמריה רחמנא למשה — גדור רובא. והיינו, שהלכה למשה מסיני היא, שירבה העומד על הפרוץ. ואם כן, מה מקשה הגמרא ממחיצות שבת לסוכה, שמא לא נתקבלה הלכה זו מסיני אלא לענין מחיצות שבת ולא לשאר דינים, ולענין סוכה אף רב הונא בריה

לימא, האם יש לנו לומר, כי משנתנו, הפוסלת ארוכות המיטה לסיכוך משום דבר המקבל טומאה, אף שכאשר אינם מחוברים למיטה אין הם ראויים לשימוש, ואין עליהם תורת כלי לקבל טומאה, מפייע ליה לרבי אמי בר טביומי?

דאמר רבי אמי בר טביומי: סככה לסוכתו בבלאי כלים [בלאי בגדים], שאינם ראויים לקבל טומאה מחמת עצמם, לפי שאינם רחבים שלוש אצבעות, וכמו שיתבאר להלן, הסוכה פפולה. היות וקודם שנתבלו היו חלק מבגד שיש עליו תורת כלי לקבל טומאה, ולכן, אף שעתה אינם מקבלים טומאה, גזרו חכמים שלא לסכך בהם, שמא יבוא לסכך בכלים המקבלים טומאה.⁽²⁸⁸⁾

וסברה הגמרא שמטעם זה פוסלת משנתנו

השיפודים. וכמו כן, אם היו השיפודים נתונים על הסוכה ערב [לרוחבה], נותנן לקני הסכך שתי.

והואיל והירבה את הסכך הכשר על הפסול, שהרי ראשי הקנים הנתונים על השיפודים מצטרפים לחלקם הכשר שבין השיפודים, בטל מיעוט הסכך הפסול בסכך הכשר, שרבה עליו, וכאילו מסוככת הסוכה כולה בסכך כשר.⁽²⁸⁷⁾

שנינו במשנה: המקרה סוכתו בשיפודים, או בארוכות המטה:

ארוכות המיטה הם קורות העשויות בריבוע כבסיס למיטה, וחבלים משוכים ביניהם, שעליהם מונחים הכרים והכסתות.

ביניהם, אם כן נמצא שאין הסכך הכשר מרובה מן הפסול, ומדוע הסוכה כשרה לדעת רב הונא בריה דרב יהושע?!

ואף למאן דאמר פרוץ כעומד מותר יש להקשות, דאם לא יהיה מקום הכשר מרובה מן הפסול, על כרחך נמצא הפסול מרובה, כיון שאי אפשר לצמצם ולמלא כל אותו מקום בסכך כשר, ומצטרף האויר עם הסכך הפסול לבטל את הסכך הכשר?!

ומתרצת הגמרא: "במעדיף". שנותן את הסכך הכשר על השיפודים, וממילא נמצא האויר כולו מכוסה בסכך כשר.

ורבה מתרץ: "אפילו תימא בשאינו מעדיף, אם היו נתונים שתי נותנם ערב". וכיון שהסכך הכשר נסמך בפסול, אי אפשר שלא יתכסה כל האויר בסכך כשר.

288. כך פירש רש"י, דכיון שבאו מכלי הראוי לקבל טומאה, גזרו חכמים שלא לסכך בהם,

ונמצא סכך כשר מרובה מן הפסול ומבטלו. [וכעין זה פירש רש"י בהמשך הסוגיא].

287. נתבאר על פי דברי רש"י. והקשו הראשונים: מדוע בטל הסכך הפסול ברוב הסכך הכשר, הרי הסכך הכשר והפסול ניכרים כל אחד לבדו, ואין הם מעורבים זה בזה?!

ועל כן פירשו התוספות, דגרסינן: "והא אי אפשר לצמצם", ולא נסובה קושית הגמרא על תירוץ הגמרא לרב הונא בריה דרב יהושע [בנכנס ויוצא], אלא ביאור הקושיא הוא: והא אי אפשר לצמצם ולהניח את הסכך באופן מדויק שלא יהיה אויר משהו בין הסכך הכשר לפסול, על ידי שימלא את כל אותו אויר בסכך כשר, ואפילו היה האויר רחב כשיעור השיפודים בנכנס ויוצא, [כלומר, אף אם היה הרווח מעט רחב מרוחב השיפודין עצמן, אי אפשר שימלא אותו אויר בסכך כשר כשיעור השיפודין], כיון שאין רגילות לדוחקם כל כך עד שלא יהיה אויר

את ארוכות המיטה לסיכוך, הואיל ובאו מכלי הראוי לקבל טומאה.

ודוחה הגמרא: אין משנתנו מדברת במסכך בארוכות המיטה לבד, אלא פירוש המשנה הוא

כדאמר רבי חנן אמר רבי לפרש משנה אחרת [כדלהלן], שמדובר **בארוכה**, קורה העשויה לאורך המיטה, **ושתי כרעים** [רגלים] המחוברות לה – אחת למראשותיה, ואחת למרגלותיה. או **בקצרה**, קורה העשויה לרוחב המיטה למראשותיה או למרגלותיה, **ושתי כרעים** המחוברות לה.

והכא נמי, אף כאן שאמר התנא "בארוכות המיטה", אין כוונתו לקורות המיטה לבדן, אלא **בארוכה ושתי כרעים**, או **בקצרה ושתי כרעים**. והואיל ורגלי המיטה מחוברות לאותה קורה, לא פקע ממנה שם "כלי", והרי היא ראויה לקבל טומאה.

והיכא איתמר מימרא זו דרבי חנן אמר רבי?

אהא דתנן [כלים יח ט]:

מטה מטמאת [מקבלת טומאה] רק כשהיא **חבילה**, כשהיא מורכבת ומחוברת כולה, על

כל חלקיה.

זכמו כן, אם נטמאת כשהיא מחוברת, אינה **מטהרת** בטבילה במקוה, רק כשהיא **חבילה**. אבל אם היתה מפורקת, אין מועילה טבילה לחלקיה המפורקים, אלא קודם מתקנה ואחר כך מטבילה, **דברי רבי אליעזר**.

וחכמים אומרים: מיטה **מטמאת** [מקבלת טומאה] גם כשהיא מפורקת **לאברים** לחלקים חלקים, זכמו כן, **מטהרת** אף כשהיא מפורקת **לאברים**. ובלבד שעדיין יהיה שם כלי על אותם אברים המפורקים.

ומבאר הגמרא: **ומאי ניהו** אותם אברים? כיצד תהיה המיטה מפורקת, ואף על פי כן יהיה עדיין שמה עליה לענין קבלת טומאה ולענין טהרתה, לדעת חכמים?

ואמר רבי חנן אמר רבי, באופן שנשאר בכול אחד מן החלקים – **ארוכה** קורת המיטה העשויה לאורכה, **ושתי כרעים** שנים מרגלי המיטה. או **קצרה** קורה העשויה לרוחב המיטה, **ושתי כרעים** מחוברות לה.

ומבאר הגמרא: **למאי חזיא**, לאיזה שימוש ראויים הארוכה ושתי הכרעיים כשאינן מחוברות לשאר קורות המיטה, ועל כן הן נחשבים לכלי בפני עצמו לענין קבלת

אוכלין: דאף על גב שבטלה מהם תורת קבלת טומאה אסור לסכך בהם מדאורייתא, כיון שאינם דומיא דפסולת גורן ויקב. שהרי פסולת ויקב שאמרה תורה לסכך בהם אינם באים לידי טומאה לעולם. ולמד החלקת יואב שם, שהוא הדין דבלאי בגדים פסולים לסיכוך מדאורייתא, הואיל ואינם דומיא דפסולת גורן ויקב. וראה עוד בילקוט מפרשים.

שמה יבוא לסכך בדבר המקבל טומאה. וכן מבואר במאירי וברמב"ם [הלכות סוכה פרק ה הלכה ב], ועוד ראשונים.

אמנם יש מן הראשונים שפטלו בלאי בגדים מדאורייתא, וכן הביא החלקת יואב [תניינא סימן ג] מדברי הרמב"ן [בבא בתרא יט א], שכתב לענין אוכלין שבטלו מתורת אוכל על ידי שעשה מהן תקרה לביתו, ונטהרו מלקבל טומאת